

## U NÁS POSUD MNOHO KAPITÁLU MRTVĚNO BÝVÁ.

1. Bystrý finanční rozum vzdělanému a děl-  
nému národu náramně prospívaje k moci a blaho-  
bytu ho neodolatelně vede. Žádný národ s chudo-  
bou zápasící na Europě bez dobrých financí, bez  
kapitálu nic valného nepořídí, ani svoje práva při-  
rozená neuhájí. Zdaž to sami nepozorujeme, že  
chudí národové volnosti a samosprávy od násilníků  
zbaveni bývají, a státové se špatnými financemi  
klesají, vážnosti a moci pozbývajíce. Všemohoucí  
peníze či kapitál za dnův našich je důležitá síla  
i velký dělník v obecném dobru. Avšak na vědo-  
mostech chudí národové nemajíce praktických škol  
a všelikých jednot sotva se k mohovitosti dopracují,  
aby hodným kapitálem vládli, a v hospodářství pro-  
sluli, z blahobytu se radujíce. Nám Slovanům třeba  
všelikých jednot, aby různé síly a schopnosti v ja-  
kousi dělnou celitost spojovány byly, chceme-li  
se dobrých prospěchů nadíti.

2. Orba, řemeslo, průmysl, pracovitost jen  
tehda povedou k žádoucímu blahobytu, když je  
laciný kapitál, spořitelnami sbíraný, pak střed-  
most, spořivost, mravnost a nabožnost podporo-  
vati budou.

Z toho stanoviska naše společenské živobyті pozoruj, spoluobčanům podávám úměr (plán), aby jej moudře uváživše, aspoň na průmyslnějších, živějších kollaturách v život uváděli. Můj návrh k zámožnosti a blahobytu jakož i k bohubě ctnosti čelí. Jáť ze vši duše radím, aby po našich společných vlastech v Rakousku kollaturní spořitelny zaváděny byly.

Proč k tomu radím, návrh tento podávaje, každý rozumný a dobrý občan z následného pozná. Na všech posud končinách mezi čechoslovanským, asi osmimillionovým národem, dědové, báby, tovaryšové, čeledínové, mnozí výměníci, a jiní lakomci, dukáty, dolary, dvacetníky a jiné stříbrňáky v okrouhlíku, hrnci, truhličkách do země na skrytých místech zakopávají, ve sklepicích, komorách zazdívají, aneb je do postelní slámy pod hlavou zahrabávají. A proč to činějí? — No, aby nižádným způsobem žluťáků, bělic, svých-to mazlíčků a miloušků zbaveni nebyli, a pak, aby svému mamonu a pošetilému lakomstvu otročili.

*Poznam.* Mnohý namítne: žluťáků a bělic jesti u nás velmi již poskrovnu, nadvládu vedoucí privilegovaný Germanismus a jeho poněmčující Bruck-Bachovský padlý system nás svou mylnou politikou a půjčkami vykapsoval — co teď uložíme do kollaturní spořitelny? — Na to pravím: Což to pořáde takové ostane? Dáme si němčinou stále národní rozum zatemňovati? Není to naší svatou povinností k lepší budoucnosti řádné základy po obcích dělati? Z ničeho nebude nic!

Jiné finanční myšlenky jim na rozum nejdou, poněvadž se za mládí ničemu neučili, o školu ne-  
dbavše. Pošetilci a nevědomci jiného cos o peně-  
zích nevědí, než-li že k penězům celý svět  
tvářej\*) obrátěn, a že všeho na světě od lidí  
za ně dostati lze. Protož takového mocného bůžka  
až do posledního dechu u vazbě a v temnotě cho-  
vají, aby se jim z milkování nevymknul. A tak ne-  
vědomost, neláska, neužilá lakota, sobě danou  
hřivnu zahrabává, peněžitou sílu oběhu a obecnému  
prospěchu odnímá.

I to nám zkušenost oznamuje, že hodní spo-  
řiví čeledínové, děvečky si u pánů, hospodářů dvou-,  
tří- i víceletou mzdu jako uloženou státi nechávají,  
aby si ji buď nerozmarnili, aneb jinak jí zbavení  
nebyli. To je, pravda, chvalitebné i dosti opatrné!  
Ale hospodář jim úroků nedá, a není povinen; ko-  
likráte se mu toho nahromadí, že sám do rozpaku  
někdy přichází, kdy čeledinstvo schovanou mzdu  
od něho žádá. A tak čeledinstvo ztrácí úroky, ná-  
rodní hospodářství kapitálky a obecnost oběh  
peněz.

3. Kdo ze všeho toho nepoznává, že nerozumi  
a tupitebná\*\*) nevědomost našeho lidu sílu kapitálu

\*) t. j. tváří (!) — Red.

\*\*) Mluvíme chvalitebný, á, é (od chváliti) landan-  
dus, - a, um, tak obdobně (per analogiam) tvořeno  
tupitebný, á, é, vitaperandus, milovatebný  
amandus, trestatebný puniendus, veztebný  
(vezti), vědetebný (vedu—vedsti) atd. tak po-

bohužel umrtvuje, orbě, práci, průmyslu a obchodu odvrací, a že lid náš, školy prunedbavší, takto sám sebe vlastní metlou mrská a v obecném blahobytu sám se zaráží.

*Poznam.* U Juhoslovanů, zvláště u hrdinských Srbů za Savou a Dunajem též tupitebný obyčej panuje, že mnozí rolníci 300—400 kusů dukátů zakopávají, nevědouce sobě s kapitálem rady. Což kdyby Srbové v nádejším Beogradě (Bělohradě) svém, národní bank aneb spořitelnu, a po městech, po krajích svých spořitelnice zakládali, kam by se kapitál pod úroky stýkal, jak by tu mohli železnice stavěti, silnice k nim vedoucí dělati, železné, skleně hutě (báně) otvírati, ba dolování kovů zaváděti, parní lodě, mlýny, na vodě budovati? — Samé to věci, jenž by na obchod, na vzdělání ducha, na dobrobyt občanů, na moc, slávu, mohovitost srbského národa velikého vlivu měly, a nebylo by jim třeba čekati, až by se cizí milionáři ku všelikému podnikání nabízeli, toliko užitek svůj hledající. Je to u nás lépe? Mnozí rolníci na Labi, Moravě za 600, za 1000 až 2000 zl. dolarů, dvacetníků po mnohá léta daremně ve truhlách věznili, ani sobě, ani průmyslu, obchodu neprospěvše, výdělný oběh peněz překazivše! Svrchovaný čas, aby u nás výdělný finanční rozum všemožně bystřen byl.

---

mocí koncovky e b n ý, á, é, k infinitivu zavěšené dobře vyplníme potřebu participií—dus, da, dum. Cnost je chvalitebná (virtus est laudanda), nepravost je tupitebná.